

عنوان مقاله:

گونه شناسی مساجد بلوچستان ایران، از دوره قاجاریه تا معاصر

محل انتشار:

دو فصلنامه مطالعات معماری ایران، دوره 1، شماره 11 (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 17

نویسندگان:

رضا پاسبان خمیری - پژوهشگر دکتری شهرسازی اسلامی، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرگان

حسن رجبعلی - کارشناس ارشد معماری، دانشگاه هنر اصفهان

محمد رضا رونده - کارشناس ارشد صنایع دستی، دانشگاه هنر اصفهان

خلاصه مقاله:

با گسترش اسلام در قرون اولیه اسلامی، سایر مناطق مسلمان شده براساس نوع معماری منطقه خود و ویژگی های جغرافیایی آن، اقدام به احداث مساجد کردند. بلوچستان ایران نیز یکی از نخستین سرزمین هایی بوده است که در اوایل قرون اسلامی، اسلام در آن گسترش یافت و مردم آن به تبع عوامل جغرافیایی، فرهنگی و مصالح ساختمانی منطقه، مساجد خود را بنا کردند. این مساجد دارای ویژگی های متنوعی نسبت به سایر مناطق ایران هستند و در این پژوهش، این خصوصیات در دوره تاریخی سیصدساله اخیر، مورد شناخت و بررسی قرار می گیرد (از دوره قاجاریه تا معاصر)، این دوره تاریخی با توجه به نمونه های قابل بررسی و مشاهده انتخاب شده است. بدین سان برای تبیین ویژگی ها تمایزی ذکر شده که حاوی نکات ارزشمندی از زمینه های شکل گیری معماری است. هدف از پژوهش، شناسایی ساختار شکلی فضایی مساجد بلوچستان و معرفی گونه های برآمده از این تحلیل شکلی فضایی است. برای این منظور، از روش تحقیق توصیفی تحلیلی بهره گرفته شده است و جمع آوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه ای و برداشت و بازبینی مساجد بلوچستان می باشد. در این پژوهش، ابتدا مساجد برحسب موقعیت مکانی به سه دسته مساجد عشایری، روستایی و شهری تقسیم شده و سپس برحسب معیار شکلی فضایی گونه شناسی صورت گرفته است. تفاوت گونه ها در نحوه شکل گیری و ارتباط فضای باز، بسته و نیمه باز در الگوی فضایی مسجد است. یافته های گونه شناسانه حاکی از سه گونه صحن- شبستان، گونه صحن- رواق- شبستان و گونه دوشبستانی است. بیشترین تنوع گونه در دسته مساجد روستایی واقع شده است. مساجد شهری علی رغم تزیینات بیشتر و مصالح جدید در ساخت آنها و مساحت زیاد، همچنان از ساختار کالبدی فضایی مساجد روستایی تبعیت می کنند. همچنین بررسی ها نشان می دهد گونه صحن- رواق- شبستان در حال حاضر، پرکاربردترین الگوی ساخت مساجد است و گونه دوشبستانی رو به فراموشی گذاشته است. گونه صحن- شبستان همچنان الگوی مساجد ساده و کوچک در نقاط کم تراکم جمعیتی است.

کلمات کلیدی:

مسجد، بلوچستان، گونه شناسی، مساجد روستایی، مساجد شهری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/764179>

